№213 شعبان ٥ سنه ١٣٢٥ پنجشنبه نومر ٢١٣ آوغوست ٣٠ سنه ١٩٠٧

آتابك اعظم. ٣١ مارت پراویلاسی. نیژنی ده مسلمان جیولشی. مدینه‌ده قزانلی مدرسه‌سی. ترکستان تاریخی.

وقت

اورنبورغده هفته‌ده ٣ مرتبه چیقان ادبی وسیاسی ترکجه غزته‌در.

غزته‌نك بهاسی:
ییللق ٤ صوم. آلتی آیلق ٢ صوم. اوچ آیلق ١ صوم ٢٠ تین. بر آیلق — ٤٠ تین.

بره‌ملب ٥ تین.
آدرس آلماشدرر ایچون ٢١ تین.

یبارلگان یازولرنی اوزگارتورگه اداره اختیارلیدر. باصلمغان یازولر کیرو یبارلمز. مارقه‌سز خطلر قبول اولنمز.

اعلانلرنك هر یولندن برنجی بیتده ٢٠ تین ایکنچی بیتده ١٠ تین آلنور.

такса для объявленій
впереди текста за строку петита 20 к. позади текста за строку петита 10 к.

آدرس:
Оренбургъ, редакція газеты „ВАКТЪ“.

Russie, Orenbourg, redaction «VAKT».

Н. СМОЧИЛИНЪ.
اسموچیلین

غلاڤنی سوداسی
یاڭی صابور قارشوسنده
اوز یورتنده.

ایکنچی آندیلنیه
چیرنوریچینسکی پلوشچدده
محمود بای یورطی قارشوسنده
اورنبورغده.

صاتیلادر:
تیمر وباقردن هر تورلی طاوارلر، زاغرانیچنی اینسترومینتلر، باقر آق قورغاشن، تسینق وهر تورلی صورت تیمرلر، چویون نرسه‌لر؛ (اوچاپاقلر، قزانلر وقمغانلر) ایمالیروونی صاوتلر، هر تورلی قوری و ایزگان ماسلانوی بویاولر، آلیف، لاك، میتالیچسکی تقان، قاریتنی کاویر، روسسکی وزاغرانیچنی کلیونکی‌لر، طوروبالر و وداپروودغه کرك بولغان تیمر نرسه‌لر، آلتونلرغه چیروونی آلتون.

اوز ماستیرسکویمز. قالای نرسه‌لرگه وپالیسادلرغه تیمر چبقدن ره‌شه‌تکه‌لر یاصارغه زاقاز آلنادر.

پراوادنیك
نیقولایفسکی اورامده قانترولنی پالاتا قارشنده

ایده‌نلرنی بویاماگز بلکه «لینوله‌وم» ماتوب آلگز
بوك یاخشی، ماتور وآرزان ایده‌ن اورنینه طوره‌در.

بالشوی ڤیبور
آرشینلی لینوله‌وم، کاویر' داروژکه' کلیونکه. فوادراتنی آرشینی ٥٣ تیندن.

شرق کتابخانه‌سی
صاحبی: احمد الاسحاقی
اورسق شهرنده
... ١٩٠٦
استانبول - مصر - هندستان - بیروت
- قزان مطبوعاتندن تفسیر، حدیث، فقه، تاریخ، جغرافیا، حساب وریاضیات، حکمت، کیمیا، رومان، وتیاترو کتابلرنڭ هر تورلیسی کلیتلی صورتده بولنور.

آمریقا دوقتورلری ٢٠ تین.
مسائل مغلقه ٣ تین.
آلتون عاشقلری ٣ تین.
خیال و حقیقت ٢٥ تین.
صیادانه بر جولان ٣ تین.
طول قادین ٨ تین.

احمد مدحت
اثرلرندن رومانلر

بر مقدار زاداتکه کوندریلسه قالغانی نالوژ ایله یبارلور. پوچته مصارفی آلوچیدن. بیش صومغه قدر پوچته مارقه‌سی قبول اولنور. «اسامیء الکتب» مجانا یبارلور.
آدرس: Орскъ, Оренб. губ. Ахмеду Исхакову

Г. Д. Бр. Пиннекеръ.
کیلدی اوز فابریقامزدن غرامادنی ڤیبور
صاراتوفسکی صارپینکه‌لر
طارغاوی دوم براتیه پیننیکر لر ماغازیننه
(ڤوژدینسکی اورامده، محمود حسینف یورطنده)

خاتون تش دوقتوری
А. БУТОМЪ - ا. ب. بوتوم
تشلرنی دوالی' یامی هم یاڭی تشلر قویا.
پریوم: ایرته ساعت ١٠ دن ٢ گه؛ کیچ ٤ دن ٦ غه قدر.
ایسینسکی هم تاتارسکی پریولقلرنڭ پوچماغنده' ڤویدینسکی‌لر یورتنده.
уг. Эсенск. и Татарск. переул. д. Введенскихъ.

دوقتور
М. Я. ЛИФШИЦЪ لیفشیتس
اینژینیرنی اوراملر پوچماغنده، مازین یورتنده؛ اینژینیرنی دیستانسیه قارشوسنده. قاریدر: اچکی آورولرنی وبالالر آوروون ایرته ساعت ٨ دن ٩ غه؛ اچکی هم وینیریچسکی آورولرنی کیچ ٥ دن ٧ گه قدر.
Уголъ Инженерн. и Перовск. ул. д. Мазина (бывшій Абрамова).

«وقت» غزته‌سینه آبونه دفتری آچیقدر:
سنتابر باشندن یل آخرینه قدر ١ صوم ٥٠ تین.

میرزا علی اصغر خان آتابك

ایران دولتنده آتابك وصدر اعظم اولان اوشبو ذاتنڭ طهران شهرنده اوترلدیکی تلغرام خبرلرندن معلوم اولدی. بوندن ایکی ییل ایلك بو ذات مظفرالدین شاه طرفندن عزل اولنوب ایراندن سورلمش ایدی. شوڭا کوره یاپونیاغه واروب وآندن فرانسیه‌گه کیلوب اوزون وقتلر طوردی.

صوڭره حاضرگی شاه محمدعلی طرفندن ایرانه چاقرلدی. وایرانه کلمك خبری تارالدیغی ایله ایرانلولر ووطن مجاهدلری غایت ناخوش اولدیلر. حتی ایرانه کلمازدن مقدم کندینه طوغری تهدید مکتوبلری یازدیلر. فقط منصب ومیدال اسیری اولان بو ذات، جانندن، وطنندن، ملتندن عزیز اولان منصب وشهرت حقنده هیچ نرسه‌نی کورماز وایشتماز اولوب ایرانه کلدی. بوڭا آزغنه اوخشامش، میرزا عباس خان اسمنده بر ملك آتلمه‌سی [illegible] انزلی شهرنده [illegible] اولان حرمتسزلك اوشبو شهرت اسیری اولان ذات کوڭلنی آزغنه بولسه‌ده رغبتنی سوندرمادی.

ایرانه کلدیکی ایله صدر اعظم اورنینه کچدی وآوروپا دیپلوماتلری قبیلندن اوزینڭ کچن اشلرندن ملت مجلسنده توبه ایدوب، بوندن صوڭ ملت ووطنه خدمت ایده‌چکنی وعده ایلدی. فقط بونڭ وعده‌سینه انابت ایدوچی ایرانده بیك آز اولمش اولسه کرك.

بونڭ صدر اعظم اولدیغی کوندن اعتبارا هر نه قدر استبداد وحریتکه خلاف شیلر کورلماز ایسه‌ده ایرانده اولان مشروطیت کوندن کون ضعیفلنور ایدی. اشنڭ حقیقتنی آڭلامازلر بونڭ بر عجب حال کورمشلردر: شاه وصدر اعظم، مجتهدلر وبتون خلق مشروطیت طرفداری اولدقلری حالده مشروطیت کوندن کون ضعیفلشور. فقط ییلان قابوغینی صالمق ایله ییلانلقدن چیقماز. ییلان هر حالده اوز وظیفه‌سنی اجرا ایلر. اوشبو قبیلدن صدر اعظم‌ده ظاهرده حریت طرفداری اولدیغی حالده ایتاك آستوندن کوچلی بر صورتده حریت خلافنه ایش یورتور ایدی. بو حال مرتضی قلی خان اوزرینه کوندردیکی تلیغراملرینڭ نسخه‌لری تابولدیغی صوڭ معلوم اولمشدر.

بو کونده ایرانڭ «فدائیلر» اسمنڭ بر بیوك جمعیت واردر. بونلر ایسه شاه طرفندن ویرلمش حریتکه راضی اولمای بلکه اوزلرینڭ جانلرینی فدا ایدرك حریت آلورغه عهد ایلمش کیمسه‌لردر. بونلر اعتقادینه کوره «حریت» ویرلگان شی دگل بلکه آلنمش شی ایمش.

ایشته اوشبو فدائیلر جمعیتنه منسوب اولان عباس اسمنده بر ذات قفقازیه‌دن بالقصد «طهران» شهرینه واروب صدر اعظم آتابك نی آتوب اوترمش وکندیسی هم شول ساعتده اوترلمشدر.

صدر اعظم کندینڭ اوترله‌چکنی بیلور ایدی، فقط شهرت ومنصب سویمکله مبتلا اولدیغندن رحمت ایله یاد ایدلمه‌چك صورتڭ اولمك شرافتنه نائل اوله بیلمادی.

٣١ مارت پراویلاسی

(اوفادن' اوز مخبرمزدن)

سنتابر اورطه‌سندن صوڭ، پیتربورغڭ ٣١ مارت پراویلاسنی قارایه‌چق کامیسیه‌نڭ خدمتلرینه وآنڭ کروچك کشیلرگه مسلمانلر پك دقت ایتارگه تیوشلیدر. چونکه بو کامیسیه‌ده، مذکور پراویلالرنڭ حقیقی یاصاوچیسی بولغان بابروڤنیکوف ده خدمت ایته‌چکدر. بابروڤنیکوف ایسه هر وقتڭ اڭ آچی نرسه‌لرنی طاتلی ایتوب کورساتورلك درجه‌ده ماهر وحیله کار بر آدمدر. شول سببلی کامیسیه‌ده باللاب باللاب ئلله‌نیندای نرسه‌لر قبول ایتدرماسون!

اشانچلی منبعدن ایشتدیکیمه کوره: بو کامیسیه‌گه مکتبلر طرفندن وکیل ایتوب بابروڤنیکوف اینارودچسکی اشقول اینسپیکتورلرندن ایکی آدمنی‌ده کرته‌چکدر. بونلرنڭ برسی استرلیتماق اویازی اشقوللرینڭ اینسپیکتوری علی رجبف بولوب ناچالستوا سوزندن بر ویرشوق چیتکه چقمیدر. ایکنچیسی طورغای اوبلستنده‌غی قوستانای اویازنده‌گی اینسپیکتور قرغیز بالغمبایف بولوب، بونسی‌ده، مکتبده شاگردلرن میسیونیر واسیلیوفلرر وحنڭ تربیه ایته‌ایدی. ٣١ نچی مارت پراویلاسنی یوری یاخشی یاقفه اوزگارتوب قرغیز چه‌غه ترجمه ایتوب قرغیزلرغه قبول قیلدررغه طریشووی کم ایدیکن آچق کورساته‌در. طبیعی، حکومت بونلر وبر ایکی مسلمان اعضاغه‌غنه قناعت ایتماینچه، مذکور کامیسیه‌گه پروفیسور قاتانف کبی اڭ بیوك مسلمان دشمانلری (قاتانف — حاضرگی زماننڭ ایلمینسکی سیدر) بولغان کشیلرنی‌ده چاقرر.

اگر مذکور کامیسیه‌گه بوندای کشیلر طواسه، اوستاویته، مفتی ایله باررغه دیه‌ده مکتب اشندن ونظامدن تمام خبرسز میت یوو چیلر صایلانسه مسلمان مکتبلری پك بیوك قورقنچده‌در، سوزینی تکرار آیتورگه طوغری کلور.

بو دفعه ٣١ مارت پراویلاسینڭ ٩ و١٥ نچی ماده‌لرینه پك دقت ایتارگه تیوشلی؛ ٩ نچی ماده‌سنده اینارودیس مکتبلری ایچون آیرم اینارودچسکی اینسپیکتورلر تعیین قیلناچغی سویلانه‌در. بابروڤنیکوفنڭ فکرینه کوره: بوندای اینسپیکتورلر ١٤ دانه قویلوب هربرینه دورتار مڭ (بارسینه ٥٦ مڭ صوم ژالونیه بیریله‌چکدر. ڤاسیلیف، رجبف، بالغمبایف کبیلر بوندای مأموریتنی کوبدن بیرلی صزغانوب کوتوب طورا ایدیلر. لکن مسلمانلر قاشنده قدری یوق، علملری یارتی یورتی بولغان بو آدملردن مسلمانلرنڭ معارفی ایچون، مکتبلرینڭ ترقیسی ایچون امیدلی نه کوتارگه ممکن؟ هیچ. بلکه، بالعکس، علمنڭ ترقیسی ایچون بوندای آدملرنڭ مکتب تیره‌سینه آیاق باصماولری لازمدر.

اگر شول ٥٦ مڭ صومنی قایده قویارغه بلماسه‌لر، آڭا اشقوللر صالسونلر. هر اشقولغه ٥٠٠ صوم بیرگانده بو آقچه‌غه ١١٢ اشقول یاخود مکتب صالوب بولور ایدی. بو وقتڭ خلق‌ده، فائده‌سن کورر، آقچه‌ده ارم کیتماگان بولور ایدی.

بو مکتبلرگه نظارت ایتارگه نیگه عادتی اینسپیکتورلر یارامی؟ فقط بو اینسپیکتورلرغه، مسلمانلر تیره‌سنده میسیونیرلك ایتماینچه، فقط آنلرده علم آرتدررغه طریشونی شرط ایتسونلرده بو درجه‌گه مسلمان مکتبلرینڭ حالن یاخشی بیله طورغان مسلمانلر قاشنده اشانچلی واعتبارلی بولغان هم مسلمانلرنڭ ترقیسینه طرشوچی کشیلرنی گنه قویسونلر.

١٥ نچی ماده‌ده، بو پراویلا ارنی

یاصاوچی بابروڤنیکوف ایکانلگی تمام کورینوب طوره‌در. چونکه بونده: « ایناروديس مکتبلرینك اوقتو پلانلری فقط ..... اوچیتلسکی سیمناریه هیئت معلمینینك طلبی بوینچه معارف مینیستر ستوا سینك تصدیق قیلووی ایله‌گنه اوزگارتیله آلور » دییولمشدر. ابتدائی مکتبلر اوزلرینه بر دائره بولوب اوزلرینك ناچالستواسی، مأمورلری باردر. ابتدائی مکتبلرنك درس پروغراملری وپلانلری‌ده اوشبو ناچالستوا قاراماغنده بولوب ئلله نیندای سیمناریه‌لرنك بونده هیچ بر دخلی یوقدر. بالعکس اوچیتلسکی سیمناریه‌لرنك اوز پروغراملری ابتدائی مکتب پروغراملرینه کوره اوزگاررگه تیوشلی بولادر. شول سببلی بو ماده‌دن برگنه مقصد بولووی ممکن، اول‌ده: ایناروديس مکتبلرینك اوقتو پلانلری وپروغراملرینه بابروڤنیکوف اوزی (اول وقتلرده بابروڤنیکوف قزان اوچیتلسکی سیمناریه دیریکتور ایدی.) وآنك کبی روسلق پالیتیقه‌سنی طوتوچی معارف مأمورلری هر وقتده ایناروديس مکتبلرننگی اوقو وتربیه ایشلرینه مداخله ایته آلسونلر. بو پراویلانی ترتیب قیلغانده بابروڤنیکوف، اوزینك بو پراویلالر حقنده اوچیبنی اوقروغ پاپیچیتللگی درجه‌سینه منه‌چگینی فرض ایتماگان بولسه کرك؛ یوقسه بوماده‌گه «اوچیتلسکی سیمناریه هیئت معلمینینك طلبی بوینچه» سوزلرن قوشماغان بولور ایدی.

هر نه ایسه‌بعض مأمورلرنك ابتدائی تحصیل کبی مهم نرسه؛ پلانلرن اوز فائده‌لرینه تطبیق قیلوب یاصاولر، عفو اولنمازلق خیانتدر.

«اوفالی»

نیژنی ده مسلمان جیولشی

بو سنه نیژنی‌ده « مسلمان اتفاقی » نك ادرهٔ مرکزیه‌سی دورت مرتبه زاسیدانیه یاصاب اوشبو مسئله‌لرنی قارامشدر: ۱) دوماده‌غی مسلمان دیپوتاتلرینه معاونتده بولونمق ایچون پتربورغده دائمی بر بیورو تشکیلی. ۲) پتربورغده روسجه بر غزته تأسیسی. ۳) اتفاقنك اوصتاوینی تصدیق ایتدرو. ٤) ادارهٔ مرکزیه‌نك حاضرگی وکیله‌جکدگی احوالی. ۵) آقچه مسئله سی. ٦) یگی صایلاو نظامینه نظر.

بوندن ماعدا مسلمانلر ایله عمومی مجلس‌لر یاصاب: ایکنچی دوماده‌غی مسلمان فراقسیه سی، اصوُربودا سوویستی (حریت وجدانیه)، عمومی تعلیم هم کیله‌چك دوما وتأسیسات روحانیه نك اصلاحاتی حقنده داقلادلر حاضرلمش ایسه‌ده حکومت طرفندن جیلشورغه مساعده ایدلمدیگندن و۱۷ نچی آوغوستده مسلمانلرنك جیلشو خبری بولغانغه کوره پالیتسیه هر یرده مسلمانلرنی قاراب کوزه‌توب یورگانگه کوره بو صوگغیلری ممکن اولمامشدر.

ادارهٔ مرکزیه اعضالری اوزلری جیلشوب قاراغان مسئله‌لری اچنده حاضرگه الك برنچی اهمیتنی پتربورغده دائمی بر بیورو تشکیلینه ویرمشلر. وبو خصوصنی نیژنی‌ده هر طرفدن بولنغان معتبران مسلمین‌گه عرض ایتمشلر. آنلرده ۲۱ نچی آوغوستده بر مشاوره مجلسی یاصاغانلر. باشقه هر بر پارتیه‌نك بیورو وادارهٔ مرکزیه‌لری دوماده‌غی فراقسیه‌لرینه یاردمده بولندقلرینی وباخصوص یگی صایلاو نظامی بوینچه اوچونچی دوماده مسلمان دیپوتاتلری بیك آز اوله‌جغنی دقت وملاحظه‌گه آلرق مسلمانلر ایچونده بویله دائمی بربیورو تشکیل ایدلووینی بیك موافق ولازم طابقانلر. بوبیورونی تشکیل ایتمك مسئله‌سی ادارهٔ مرکزیه‌گه طابشرلغان. بو بیورونی طوتار ایچون لازم بولغان سنه‌وی ۱۵ — ۲۰ مك روبله قدر مصرفنی روسیه داخلنده‌گی مسلمانلی گوبرنالردن، قفقاز، قریم، ترکستان‌سبر واستیپنوی او بلاستلردن هر یردن اوزینه مناسب صورتده بولب جیبارغه قرار بیرلگان وشونی جیبار ایچون هر یردن برر ایکیشر معتبر آدم تعیین اولونغان. بو آقچه‌لر سنتابر اچنده جیلورغه وبیورو اوکتابر اچنده پتربورغده بولنوب اشکه باشلارغه و مسلمان دیپوتاتلرینی قارشو آلورغه تیوش طابلغان. ادارهٔ مرکزیه بو دائمی بیورونی تشکیل ایتمك مسئله‌سنی مذاکره بعدنده حاضرگه‌بیوروگه اوچ اعضا تعیین ایتارگه قرار بیرگان. وقت بیك آشغچ وادارهٔ مرکزیه نك یگیدن جیلووی مادی ومعنوی جهتدن مشکل بولغانغه کوره بو اوچ اعضانی حاضرندوك صایلاونی موافق کورگان. ادارهٔ مرکزیه طرفندن دائمی بیوروگه اعضا اولارق علی‌مردان بك طوبچیباشف، یوریست بخت‌جان قاراطایف، قزانلی عبدالله ملا آپانایف صایلانمش ایسه‌ده معتبران مسلمین‌دن بر نیچه امضا ایله ادرهٔ مرکزیه رئیسینه زایاولینیه بیریله رك دائمی بیورو اعضالرندن برینك موسی افندی بیکییف صایلانووی اوتنلدگندن بیورو اعضالرینی یگیدن صایلار ایچون اوکتابر اچنده ادارهٔ مرکزیه اعضالری یگیدن بر یرگه دعوت اولنورغه قرار بیرلگان.

عمومی جیولشلر ممکن بولماغانغه کوره غزته مسئله‌سی وداقلادلرنك مذاکره‌سی حاضرگه تأخیر ایدلگان. صایلاو حقنده ادارهٔ مرکزیه تاتارچه وروسچه یگیدن برخطاب طاراتوب ایز بیراتیللرگه مراجعت ایتارگه قرار بیرگان. ادارهٔ مرکزیه‌گه ینه‌دن برنیچه اعضا آرتدرلغان. اوستاونی تصدیق ایتدیرو مسئله‌سی آرتندن همیشه یوررگه قرار بیرلگان. ۳۱ مارت پراویلاسی ایچون مفتی‌نك ومسلمانلرنك پتربورغه چاقریلو مسئله‌سنی مذا[کره] بعدنده ادارهٔ مرکزیه بو خصوصده مفتی‌نك ومسلمانلرنك بتربورغه باروب یورولرینی فائده‌سز طابقان، اگر بارسیده اتفاق ایته آلسه‌لر بارماونی موافق کورگان، اگر اتفاق ایته آلماینچه بارا قالسه‌لر ۳۱ مارت پراویلاسنی بتون اساسندن بترونی طلب ایدوب ایکنچی دوماده‌غی مسلمان فراقسیه‌سی طرفندن دوماغه بیرلگان داقلاد روحنده سویلاونی وکیله‌چك دوماده عمومی اوقتو مسئله‌سی قارالغانده مسلمان وکیللری طرفندن مسلمان مکتبلری حقنده مخصوص لایحه بیریلونی موافق کورگان. ۳۱ مارت پراویلاسی حقنده جیلوب کیگاش ایتار ایچون مسلمانلرنك مفتی آرقلی مینیستردن صوراغان رخصتلرینه جواب کیلمگان.

مسلمانلر اوز آره صوغشه‌لر.

ترکستانده « چمکنت » شهرندن ۱۲ چاقرم یرده « سریام » اسمنده بر صارت آولی بار. بو آول خلقی بر وقتلرده خاخوللرغه بر بیرر گه وعده قیلغانلر. ۱۹۰٦ نچی یلده خاخوللر کیلوب‌یر داولی باشلاغاچ — صارتلرنك اوز یرلری آزدر — شول سببلی بونلر کورشیلرنده‌گی « آرغون » قزاقلرینك‌برلرن کورساتوب: « منه، آلگز » دیگانلر. خاخوللرده بو یرگه اورنلاشوب ایگارگه کرشدیلر. قزاقلر بوڭا رضا بولماینچه: « یر کرك بولسه صارتلرنك اوز یرلرن آلگز » دیه خاخوللرنی قودیلر. خاخوللر ینه‌دن صارتلرغه باروب یر داولی باشلاغاچ « سریام » صارتلری: « اول یرنی بز قزاقلردن صوغشوب آلوب سزگه بیره‌مز » دیه مگلرچه کشی جینالوب ۵۰ یورتلق قزاق قشلاغینه هجوم ایتدیلر و ۲۰ قدر قزاقنی جراحتلاب مالارن طالاب آلوب کیتدیلر. لکن اش صلح ایله بتکان ایدی.

بو یل خاخوللر ینه‌دن صارتلردن یر صوراب یوداته باشلادیلر؛ صارتلرده اولگی وعده‌لرن یرینه یتکرر ایچون دیه ینه‌دن قزاقلرغه هجوم ایتارگه قرار بیردیلر. بواش مای آینده ایدی. کوساکلر، تیمر سه‌نه‌کلر، چالغی وبالطه‌لر، الحاصل قولغه نه کیله شونك ایله قوراللانغان مگلرچه صارت ۱۵۰ قزاقغه بەیلانوب قشلاقلرن تمام خراب ایتوب اوزلرن اوتروب بتره‌چك ایدیلر. لکن بختکه قارشی بو حالنی تیره‌یاق قزاقلری سیزوب ایکی یوز آت کیلوب آرغون قزاقلرینه یاردم بیروب آرالاب آلدیلر وصارتلرنی کیری کیتارگه مجبور ایتدیلر. بوصوغشده ایکی قزاق ایله بر صارت اوترلدی. منه ترکستاننك سیاسی حرکتی شوندن عبارتدر.

ترقی، اوقو، مدنیت، مکتب نرسه هیچ برندن خبرلری یوق؛ عالم علما یوق، مدرسه‌لر خرابه حالنده؛ اسلامیتنی، ترقینك کرکلگنی آگلاتورلق کشی یوق؛ بو صوغش اشی صودغه توشدی. قزاقلر اوز یرلرن حمایه قیلورغه اسکندر چانیشوف دیگان بر آدوافات یاللادیلر. صودلری آوغوستنك ۹ نده بولوب قزاقلر فائده‌سینه حکم قیلندی. چانیشوف‌نك بو مهم خدمتنی اوستینه آلوب بیچاره قزاقلرنك حقوقلرن حمایه قیلووینه بیك تشکر اولنور.

امام علاءالدین مجیدف

مدینه ده قزانلی مدرسه سی

بن، بومدرسه خصوصنده برسنه مقدمده بعض بیلدیکلرمنی یازوب حجاج کرامنی تنبیه ایلمشیدم. لکن مع التأسف اول یازدقلرمنی کوب آدملر آصلسزغه حمل ایتدیلر. مع مافیه صوکره بعض حاجیلر کوزلرینی آچوب اشنگ حقیقتنی بیلدیلر ومدرسه نك اطرافینی تیکشروب بنی تصدیق ایدرگه مجبور اولدیلر. شمدی وراده ایسکی یازدقلرمنی اثبات ایدن مدینه مجاوری وعبدالستار افندینك دوستی اولان ضیا قاری سوزلرینی عرض ایلرم. ضیا افندی دیور: « مدینه ده اولان مدرسه لردن کوبسینك اشیاانباری اوله‌چغی معلوم. عبدالستار افندی مدرسه سی هم اوزاقلامای انبار اوله چقدر. ذاتا بومدرسه نك بوکونده هم آبزاردن آرتق یری یوقدر، صاصی، هواسز وبیك تار، کتاب قویلسه یاتور یر یوق، اوطورساك طورر اورن یوق، شونك ایچون بومدرسه‌طوغر[...]وب، کاغذ وقاره ذلق ایتمك اور[...]

ایشته بو سوز مدینه مجاوری وعبدالستار افندینك محبی اولان ذات سوزیدر، ضیا افندی بو سوزنی برقاچ مجلسده بر قاچ کیمسه لر حضورنده سویلادی اوقوچیلر اوشبو بی‌طرف اولان ضیا افندینك سوزینی مطالعه لرندن کچسونلرده حیوان آبزاری اوله‌چق یر ایچون پاره ویرمك تیوشلی اولوب اولمادیغنی محاکمه ایتسونلر. عبد الله بوبی

ترکستان

ایلك زمانلرده ترکستان یرنك آرغی چیتنده کبی یراق صانالا ایدی. تاشکند تیمر یولی روسیه ایچروسینه قوشلدیغی صوك ترکستان یاقن اولدی. ترکستانلی مسلمانلر بزم قارنداشلرمز اولدیغندن آنلرنك معیشت، عرف وعادتلرندن، تجارت وعمومی حاللرندن خبردار اولمق بزگه تیوش اولسه کرك.

بوندن بشیوز بیللر مقدم آقساق تیمر عصرنده ترکستان ولایتی علم ومعارف چیشمه‌سی اولوب، شهرلری توزوك، عجایب بنالر، باغ وباغچه‌لر مکمل ایدی. فقط مسلمانلرنك اعتبارسزلقلرندن شویله آوروپاده امثالی اولنمغان بنالر خراب اولمقده‌لردر. بونلرنك تعمیرلری ایچون صاحبلری طرفندن قالدرمش آقچه ووقفلری نه یرلرده‌در؟ بونی ایسه آنچق الله تعالی بیلور.

تاشلری وکیرپچلری بوکون ایشلانمش کبی، قب قزیل یانوب طوره‌در. بو یاغان بیزاکلری هنوز سلامتدر. ایده‌نلرینه، نیگزلرینه مرمر تاشلری قویلوب، ایشوك وترزه یاکاقلری فیل سویاکلرندن، طوتقه‌لریده آلتون، کموش وقیمتلی تاشلر ایله نقشلنمشدر.

آقساق تیمر اطرافندن حسابسز مهندسلر، معمارلر، نقاشلر کیتوروب خان سرایلری، مسجد ومدرسه‌لر، اندلس حکمدارلرندن عبدالرحمن اوچونچی بنالرینه اوخشاتوب ایشلاتلمشیدی. اول وقتده‌غی بنالرنی حاضر تصویر ایدوب اوشبو کوچك مقاله‌گه یازمق ممکن دگلدر. آوروپاسیاحلریده بو بنالرغه تعجب ایته‌لر.

اوشبو بنالرنی فن‌گه موافق ایدوب علم ومعرفت قورااللری ایله بزم بابالرمز ایشلامشلر ایدی. لکن نه فائده؟ بو کونده جاهل روحانیلرمز آوروپا عادتی ومدنیتی کرکمی، دین بوزوله‌در، دیه روما پاپاسلری کبی دیننی فلسفه‌گه، علم، حکمت‌وفن‌گه قارشو قورال ایتدیلر، حکمت ایله طولمش کلام شریفنی کندیلرینه ملك ایدوب، امرلری ایله عمل ایته‌سی یرده اوشکرمك وتوکرمك ایله شغللنوب، میتلرگه اوقوب ایکی تین یکرمی تین‌گه صاتار اولدیلر.

ایشته ملت اسلامیه‌مزنك باشقه ملتلر قاشوسنده خوار وذلیل قالولرینه سبب اوشبو تبرك افندیلردر.

ایمدی بو کونده سوت ایموچی بالالرغه قدر اشنی بر قدر آگلاب وچاره‌سنی کورمك لازم ایکان، بزم ملت میقرو بلرمز همان: « مسلمانلرغه اتفاق واتحاد کرکمی، اوقورغه یارامی، مکتب ومدرسه‌لرمز اصلاح اولنماسون! بزگه ایسکیچه طوررغه کرك! » دیه قچقرمقده‌لردر.

« سمرقند » شهری آقساق تیمرنك پایتختی اولدیغندن بیوك عمارتلر وجوده کتوروب‌شهرنی زینتلمشدر.

آقساق تیمر ایلك حالده کوچوب یوروب وکندسینه تابع اولمادیغی اسلام شهرلرینی‌خراب‌ایدوب یورسه‌ده ترکستاننی ضبط ایتدیکندن صوکره عائله‌سی ایله « سمرقند » ده طورمشدر وخاتونلری اسمینه بنالر صالمشدر. ایکیوز مك عسکر ایله خطای سفرینه چیقوب فرغانه‌ده سیخون یلغه‌سنده « اوترار » اسملی شهرده ۷۱ یاشنده ۸۰۷ ده وفات اولمغله سمرقندگه کتورلوب دفن ایدلمشدر. قبری شمدی « سمرقند » ده زیارتگاهدر.

بو یرلرده اولان ایسکی اثرلر آچ کوز مجاورلر طرفندن آوروپا سیاحلرینه یوق بار آقچه‌لر برابرینه وروس مأمورلرینه هدیه ایدلنه‌رك ویرلوب بتمشدر.

ایسکی عصرلردنبرو قالمش قول یازمه کتابلردن شمدی اثر قالمامشدر.

ترکی قوملرده، سارتلرده معرفت یوقلغندن تاریخغه وایسکی اثرلرگه اهمیت ویرلمیدر. قولمزده ایسه مقدس بر نرسه اوله‌رق استرخان شهرنده اوسمکده اولان مریم کوز یاشندن تزلمش تسبیح، ایرانده اوسکان اوان (مریم ساچی)، قطایده اوسکان چای ایله آفیون، هندستان ویمن قهوه‌سی، روم تماکوسی اولنور. بوندن باشقه ایسکی وقارت روسلرنك جاهلی تعصبلری بتونسی ایله بزلره میراث اوله‌رق قالمشدر. اوشبوسببدن قولمزده اولان عزیز اثرلر، مدنیت صاحبی اولان روسلرغه صاتیله وکوبسی‌ده بازارلرغه چیقارلوب پودلاب ویرله‌در.

بو کونده بیوك ترکستان ولایتنده بر کتبخانه یوقدر. اگرده بو کوندن برر کتبخانه تأسیس ایدلنسه ایدی، بلکه توگلوب ساچلوب قالمش کتابلر آز آز شول کتبخانه‌گه جیولور ایدی.

بناءعلیه ترکستان، سمرقند، تاشکند کبی کته شهرلرده بو کوندن اعتبارا جمعیت خیریه‌لر تأسیس ایدرگه وبو جمعیت خیریه‌لر طرفندن کتبخانه‌لر آچارغه تیوشلیدر. ملت استفاده ایدر واستفاده ایدرگه آز آز اولسه‌ده عادتلنور. پیوه خانه لرده اوطورمق یرینه ایسکی اثرلرنی زیارت ایدوب، ادبی وفنی نشریات اوقوب ایسکی‌حاللرینی بر آز اولسه‌ده خاطرلرینه توشوررلر وبابالری قبیلندن انسان اولمق حقنده غیرت صرف ایدرلر ایدی.

عزیز ونادر اثرلرنك بویله روشده تلف اولمقلری ایچون تأسف ایتمیان کیمسه انسان دگلدر!

ترکستان ولایتی: زاکاسپی، سمرقند، فرغانه، سردریا، یدی صو ولایتلرندن عبارت اولوب، اوشبو بیش ولایت بخارا وخیوه خانلقلری ایله کورشیدر.

روسیه حکومتی بخارا یرنده زاکاسپی تیمر یولنی صالوب، یول بوینچه روس شهرلری بنا ایتمشدر. شول سببدن روسیه حکومتینك قولی تا افغانستان حدودینه یتوب، شول یرده کمرك اداره‌لری وقاراوللر قویمشدر.

ترکستان ولایتنده قارلی تاغلردن آغوب طوروچی‌صولر اولدیغندن، ایگون ومیوه‌لر اوسدررگه یرلر صلاحیتلیدر. بوندن باشقه آمو دریا، پنج، وخش، سردریا، نارین، قاره داری، صاحا،

مکاریه‌ده مسلمانچه تیاتر

٢٤ نچی آوغوستده جمعه کون کیچ اورنبورغلی الیاس افندی قوداشف آشقادارسکی « فولی برژەر » باغچه‌سنده مسلمانچه تیاتر اوینادی. قویولغان اویون یارالله افندی ولیوف اثری « اویات یا که کوز یاشی » اولوب تیاترده خلق بیك کوب، بتون اورنلر طولی وسیرچیلرنڭ بارسیده دیرلك مسلمان اولوب بیك آزغنه روسلر ومارجالرده بار ایدی. تیاترگه نیژنی گوبیرناطوری‌ده کیلدی. پرده کوتارلگاچده باغچه‌نی طوتوچی لیۋیتسکی چغوب روسیه‌ده برنچی مرتبه تأسیس ایدلمش بویله بر سیار مسلمان تیاتروسینڭ شرفینه اوله‌رق، مسلمانچه یخشی تیاتر رساله‌سی یازوچیلرغه اوزینڭ بیش یوز صوم آقچه مکافت ویره‌چکنی ویازلغان اثرلر کیله‌چك سنه ١٤ نچی آوغوستده گوبیرناطور هم معلوماتلی آلتی مسلماندن عبارت بر هیئت حضورنده قارالوب برنچی چقغانینه ٢٥٠ صوم، ایکنچی درجه‌ده گیسینه ١٥٠ اوچونچی سینه ١٠٠ صوم مکافت ویریله‌چکنی بیان ایتدی. بتون مسلمانلر تیاترونی یاکغراتب قول چابدیلر. بوندن صوڭ لیۋیتسکی اوینالا طورغان « کوز یاشی » نڭ مندرجه‌سنی روسچه بیان ایتدی.

اینا وچیلر اچنده اوچ مسلمان خاتونده وار ایدی. اوز روللرینی یارارلق درجه‌ده کیلشدروب اوینادیلر. امامنڭ اسسینه‌ده بیك اوزاق طوروی، قات قات سماوار کیترلوب چاینگده اوزاغراق اچلووی بر قدر کیلشسز کورلسه‌ده تمامیله تاتار ترکلگنی کورساتو مطلوب بولغانغه کوره بوده بر قصور صانالماسقه تیوش [illegible] لرنڭ خالص میشارشیوه‌سیله سویلا [illegible] مبرده اولان واقعه ایچون بیك مناسب توشدی. سیرچیلر تیاترونی آخرینه قدر بیك لذت ایله طڭلادیلر وعمومیتله بیك ممنون قالدیلر. بعض بر ایسروك تاتارلر اوزلری آیاقغه باصوب طوره آلماسه‌لرده چالمالی امامنی اسسینه‌غه چقاروب مسخره ایته، دیندن کوله دیب آچولانوب آنترافت وقتلرنده سویلاشه‌لر ایدی. اویون تونله ساعت بر یارمغه قدر دوام ایتدی. آزراق حسیات صاحبی اولان تاتارلر وباخصوص یاشلری بویله عبرت وتماشالرنڭ مسلمانلر آره‌سنده کوبره‌ك طارالووینی وباخصوص اوینالمق ایچون تاتارلرنڭ گل ناچارلق طرفنی کورساتکان نرسه‌لرگنه توگل، بلکه آنلرنڭ کمالات، فضائل ویخشی‌لق طرفلرینی کورساتکان نرسه‌لرنڭ هم حسیات ملیه آرتدره‌چق اوز معیشتمزدن تاریخی واقعه‌لر تصویر ایدیلوب اثرلر یازیلووینی‌ده تلیلر ایدی.

٢٦ آوغوستده ینه‌دن شول باغچه‌ده قوداشفنڭ اوز بینفیسی اوله‌رق کینه مسلمانچه « قزغانچ بالا » اوینالاچقدر. غایت زور کاغدلرگه لیتوغرافیه‌ده باصلغان مسلمانچه تیاتر اعلانلری اورامده‌غی هر بر باغانالرده ومسافرخانه‌لرده هر کیمنك نظر دقتنی جلب ایته‌در. باشقه ملتلر کوردکنده حاضرگه قدر اسمسز وجسمسز وحشی صانالوب یاتقان مسلمانلرنڭ بتون دنیا بازاری اولان مکاریه یارمینکاسینه کیلوب اوز تیللرنده تیاتر اوینی باشلاولرینه زور اهمیت بیروب حیرت ایله قاریلر.

سیرچی.

یکی غزته

« تجار »

« تاشکند » شهرنده نشر ایدلمکده اولان یکی غزته « تجار » نڭ برنچی نومیری اداره‌گه کلدی. ملی، سیاسی، معیشت که دائر اولان بوغزته نڭ ناشر ومحرری سیدکریم بای سید عظیم بای اوغلیدر.

بونڭ مسلکی حقنده سوز سویلمك شمدی ایرته در. اما غزته کندیسی اوز ینڭ مسلکی وبونده مقصدینی بیان ایتدیکی یرنده: « هر نه قدر روسیه‌ده اون اون بیش غزته چیقمقده ایسه ده بونلر خالص ترکستان تیلنده اولمادیغی سبیندن عموما ترکستان خلقی بونلردن فائده‌لنه آلمازلر ایدی، شونڭ ایچون چغتای لساننده بوغزته نی چیقارغه لزوم کوردم. غزته نشرندن نیتم شخصی منفعت اولمای بلکه قولمدن کلدیکی قدر ملتمه خدمت ایتمکدر! » دیور. الله ویرسون ده شویله اولسون! سارتلرنی، علم ومعرفت که سوق ایده‌چك یرده ایشانلر کرامتلرنی، ملالرنڭ محاربه‌لرنی، مختوم بانوخر افتلرنی یاروب کوز بویاب یاتمق شمدی بوعصرده عیبدر. الله تعالی بویکی غزته‌گه خدمت ملیه نصیب ایدوب مبارك ایلاسون!

داخلی خبرلر:

•• نیژنی یاننده شوۋالفسکی شهر داچاسنده ٥ چاقرم قدر اورمان یانادر.

•• موسقوده ینه‌دن زیمسکی اسییزد آچیلوب گل قاره گروه وکیللرگنه کیلگانلر. قادیتلر یوری کیلماگانلر. بو اسییزد حکومتنڭ ۋولست هم زیمستوا حقنده اوتکان دوماغه کرتکان لائحه‌سینه هیچ رضا بولماینچه، اشنی ینه‌دن آلپاوتلر قولنده‌غنه قالدرو یولینی طوتادر.

•• یلیساۋیتپول شهرنده پالیتسیه ارمنیلرنڭ معتبر ملتچیلرن طوتوب یابمش ویورتلرنده شاقتی قورال طابمشدر. بونلردن برسی زور درجه‌لی بر ارمنی پوبیدر.

•• ایرقوتسکی گوبیرناسنده‌غی، ٣ نچی ایبون زاقونی ایله صایلاو پراوالری بترلگان « یاقوت » خلقی پیتربورغه دیلیغاتلر یباروب اولگی پراوالرینڭ قایتاریلووینی طلب ایتمشلر.

•• پیتربورغدن قادیتلر دوماغه میاوکوف، قوتلر، گه سسین، رودیچف، وقالیوباکین دیگان کشیلردن اوچوسینی صایلارغه ایسابلیلر.

•• پیتربورغ شهرنده دوماغه اعضا صایلاو ١٥ نچی اوکتابرده بولاچقدر.

•• پینزه گوبیرناسنده قشترو، یونه، تینش، ایسکی ویکی اللاغل قریه‌لری اوز آرالرنده بر جمعیت ایدوب، جمعیت خیریه آچمق حقنده مذاکره ایلمشلر وبونی آچار ایچون قرار ویردیکاری صوڭ ٢١ ملك صوم آقچه جیولمش. رسمی صورتده آچار ایچون گوبیرناطوردن رخصت صوراب کاغد یبارمشلر.

(بیان الحق).

•• تاشکند شهرنده قونقه آرابه‌لری ٤٥ ییل مدت ایله بر شرکت طرفندن اجاره‌گه آلنمشدر. خبرلرگه کوره اوشبو شرکت ٣٥ ملیون صوم تابوش ایته‌در.

•• قیسلاۋودسکی شهرنده واقزالنڭ ١٢ ملك صوم آقچه‌سن طالاغانلر. قافقازده یلیساۋیتپول گوبیرناسنده (خلقینڭ گوبسه مسلماندر)، صغر اوله‌تی باشلانوب بر آی اچنده ٥٠٠ قدر صغر اولمشدر. آدیسده دیگز نق طولقنلاب اوچ بارژا ایله اچنده‌گی کشیلرن باطرغان؛ قوتولا آلماغانلر.

•• ٢٤ نچی آغوستده کوندوز اوفاده « اوشاقوف » باغچه‌سنده بر پالیتسه یسکی اوفا اویازی اونغار ۋولستی « بیش آول » آولینڭ یوسف سلیم اوغلی قادراچوف اسمنده‌گی بر باشقرد یگتن طوتوب اوچاستقاغه ایلتمشدر. قادراچو فنڭ پالتوسی آستندن بر خنجر طابیلوب، اول اوزینڭ بایۋوی آرغانیزانسیه‌گه منسوب بولوب آکا، ٢٤ نچی آوغوستده کیچ ساعت ٨ ده اوشاقوف باغچه‌سی آرقلی اوته‌چك پریستفنی اوترگه قرغه (ژیره‌به) چقغانلغی، هم شول پریستفنی کوتوب اوطورغانلغن سویلامشدر.

•• خوالین اویازنده بیك قوریلق، یاغمورلر یوق؛ جماعت آرش چه‌چه آلمی آبتراب طورالر. هوا بوزوق؛ قاطی ییللر؛ ٢٤ نچی آوغوستده « بیگی » آولنده ایکی یوز یورت بر ساعتده یانوب بتمش. پاژار عبدالمنان ایشاننڭ آرط سرایندن چقمشدر. خانقه ایسه سلامت قالغان. یاگی قولاطقی آولنده بر مایلی کوزلی یگت آوغوست اورطه‌سنده تونله بر قز یانینه کروب هجوم ایتسه‌ده، قز پچاق ایله یگتنڭ آرقاسینه چانچوب قورصاغندن کیتروب چغارغان واوزی قاراول قچقروب تره‌زه‌دن چغوب قاچمشدر. یگت اولدی.

« وقت مخبری »

اورنبورغ خبرلری:

•• اورنبورغ اویازدی، بورجان ۋولستی باشقردلری طرفندن صایلانغان اوشبو وکیللر: آخوند نظام الدینف، امام یوسوپوف وبیککوف هم باشقرد سلتاشوف، اورنبورغ گوبیرناتورینه تصدیق قیلدرر ایچون، مذکور ۋولستده بر جمعیت خیریه آچارغه دیه توزگان اوستافلرن ٢٨ نچی آوغوستده کرتوب بیردیلر.

•• اورنبورغده چغاطورغان س. دیموقرات غزته سی « ناش پوت » بتون کوچی ایله قادتیلرغه هجوم ایته وقادتیلر ایله قوشلوغه رضا بولمی. بیگراك یاخشی ایته. صایلاو وقتنده اوزلرینڭ نیچه بورتك کشی ایکانلکلرن بیك یاخشی کوررلر.

•• آخوند قوطویوف یورتنده اولان جمعیت طرفندن وکیل اولوب باروچی ذاتلرغه، قارغالینڭ عمر خلفه دولتیاروف، پیتربورغده سنتابر کامیسیه سینه اعضا اولوب باررغه رضا اولمادیغنی آچیق صورتده بیان ایتمشدر. وکیللر هر تورلی سببلر کوستروب اوتنوب قاراسه‌لرده، خلفه‌نڭ مقبول اولورلق عذرینی ایشتدیکلری صوڭ کیرو قایتوب، جمعیتکه سویلامشلردر. ٢٧ نچی آوغوستده آخوند یورتنده اولان جمعیت دخی باشقه آدملر صایلاب قاراسه‌لرده ایشنگ اوچینه چیقا آلمای اخیرنده تارالمشلردر. هرنه آخوند، مفتی حضرت قوشووینه موافق بو طوغروده بصیرت اهللری ایله کیگاش ایتدی وشول امرگه کوره اوزی هم بر آدم تعیین ایدوب یبارسه کرك.

مشورت ایچون طرویسکی شهرندن کلمش امام عطاءالله افندی مقصودوف، امام عبدالرحمن افندی رحمانقولوف، چیلابی شهرندن کلمش عبدالرحمن سیریبراکوف، اورسکی شهرندن کلمش امام عبدالرحمن قاری شهرمزدن کتمشلردر.

•• غزته‌مزنڭ باش محرری محمدفاتح الکریمی آوغوست ٣١ نده اورنبورغه قایتاچقدر.

تصحیح

٢١٢ نچی نومیر ٢ نچی بیت ٢ نچی باغانه ٣٨ نچی یولده « اهمیتنه » سوزینی « اهمیتسز » دیه وفیلیه‌تونده برنچی باغانه ٤ نچی یولده « میکروبلر » سوزینی « میکروبلر کبی » دیه اوقورغه تیوشلی.

مخبرلرمزدن:

•• ویرخورال شهرندن ایکنچی دوماده اعضا اولان شاهبال افندی سیف الدینوف یازادر: شهردن ٦٠ چاقروم یرده « ماغینتنوی استانیتسه » سینه تابع یکرمی یورتدن زیاده مکره‌لر ١٨٨٤ نچی ییللرده سینود محکمه‌سی اوبر پرقوروری پابیدانوسف اسمینه اوزلرینك مسلمان دینی طوتمقده اختیارلی اولمقلرینی اوتنوب عریضه ویرمشلر ایدی. لکن ایشلری مقبول اولمق شویله طورسون بلکه بالعکس صودیبنی پالاتغه ویرلوب حکم آستونده قالدیلر. ماللری آپیکونلرگه ویرلدی واوزلرینی وعظلر ایچون پوپلر تعیین ایدلدی.

شول زمانلردن بیرلی همیشه اوز حاللرنچه طوردیلر. مسلمان اولورغه حکومت اختیار ویرمادی، پوپلرغه اوزلری بارمادیلر.

پوپلر ومسلمانلرغه دشمن کراشینلرنڭ دانوسلرینه بناء ١٨٨٩ نچی ییلده اورنبورغ گوبیرناطوری، قریه‌لرندن ٢٠ چاقروم بریره که‌بالالری وخاتونلری ایله برگه قاراول آستونده جیاو آلدردی. یومشاقلق وقاتیغلق ایله بونلرغه پراوصلاوی مذهبنده طوررغه دلالت ایتدی.

لکن بونلر همیشه اعتقادلرنده محکم طوروب، دینمز ایچون هر نه کورر اولسه‌ق رضامز، دیدیلر.

١٩٠٥ نچی ییل ٢٥ نچی ایونده چیقغان زاکون بوینچه بونلر عرضه یوللاب، مسلمانلقغه یازلور ایچون اجتهاد ایدرگه کرشدیلر. اوشبو ییل ینوارنده تمام اشلری بتوب اسلام دفترینه یازلدیلر. بونلرنڭ عرضه‌لری بنم قلمم ایله یوردیکندن مسلمان دفترینه یازلمقدن عبارت اولان اڭ صوڭ خدمتلری ایچون « ویرخورال » ده امام صابرجان مظفروف

ایسفار، چیرچیق، انغرین، اریس، صولری ایله ایگون صوغارلادر.

ترکستان اهالیسینڭ کوبوسی سارتلر اولوب، علم ومعرفتده تدنی ایلمش بر خلقدر. معیشتلری اولچاوسزدر. آرالرنده سوداگرلری اولسه‌ده همان اوزلرینڭ ایسکی عرف وعادتلری اوزرنده یالقاولق ایله مبتلالردر. تابمش فائده‌لری آشارلرینه یتسه باشقه‌سی ایچون حسرتلنمیلر. « ایرته‌گی ایچون ایشاك قایغرر » مقالی بونلردن چیقمش اولسه کرك.

یر ایشلاوچی دهقانلری بیك پخته ایشلیلر، آغاج وتاش یورطلری صالورغه اوستالر روسلردن کیم یرلری یوق. باغ وباغچیوانلیق هنرلرینه قابلیتلری کامل فقط بویله هنرلرنی اوزلرنی ایچون دگل بلکه چیتلرگه یاللانوب ایشلیلر. اوزلرینڭ حولی (یورت) لری بالچقدن اویوب، یاصالمش، اورام یاغنده تره‌زه‌لری اولماز یورت طرفنده تره‌زه لری کوچك تیشوکلردن گنه عبارتدر. کوچه‌لر (اوراملر) ی تار وپچراق، خاتون قزلری تربیه‌سز وهنرسز ایوده بیکلانوب یاتالر. خاتونلر ایرلرینه بولوشلق ایتمیلر. بازارلرنده هر تورلی شی صاتلسه‌ده کوبراك نرسه چای، آشخانه اولور. اورام اورتاسنده چای ایچه‌لر، پلاو آشیلر. یالان آیاق ویالان اوست یورمك هیچ عیب دگلدر. چهارشنبه، پنجشنبه کونلرده بازارلرده خلق بیك کوب اولوب، درویشلرنگ یاخواجه! یاعلی! یاشیخم مدد! دیه آقروب بافروب اوطورولرینه دردلنوب، قوانوب، قانادلانوب اوچارغه طورسه‌لرده نه فیلسوفلر هنر ومعرفتسز اوچار حال یوق. شمدی آنلر ایچون فرنکلر علم وهنر ایله اوچالر.

ترکستان خلقنده چاپان وچالماکیو مخصوص عبادت ایچون وملالرغه‌غنه خاص اولمای اوزلرینگ عادتی کیوملریدر. چالما وچاپان کیوب مسجدلرگه کره‌لر، کوچه وبازارلرده یوریلر، پیوه‌خانه‌لرده راحتلانوب اوطوره‌لر وغیر سفاهت یرلرنده چالما وچاپان برلکده یوریدر.

تاشکند شهرنده آلتیوز عدد پیوه‌خانه اولوب، ایچوچیلرنگ یوزده طوقسان بیشی سارتلردر.

ترکستانلیلر شهرت وتعظیمنی افراط درجه‌ده سویه‌لر. پاتوموستۋیننی پاچوتنی غرژدانین، سید، عالیجناب کبی لقبلر بونلر قاشنده دنیا بهاسیدر.

II

سمرقند

سمرقند شهری بناسی حقنده شرق مؤرخلری اختلاف ایتمشلردر. بعضیلری میلاددن ٤٠٠٠ ییل مقدم افرسیاب صالدی، بعضیلری ۳۰۰۰ ییل مقدم ایران شاهلرندن کیکاوس بنا ایتدی وبعضیلری اسکندر کبیر (الکساندر ماقیدونی) صالدی، دییورلر. معتبر سوزلرگه کوره ایران شاهلری طرفندن بنا اولنوب ایلاك اسمی مرکند اولمش وآلتنچی عصرده اسکندر کبیر آقصو (آمودریا) نی کچوب بونی ضبط ایتمشدر. صوڭره میلادی ایله‌یدنچی عصرلرده عربلر طرفندن فتح ایدلنوب تمام آنلرنگ اداره‌لرینه کوچدی واونبرنچی عصرگه قدر آنلر تصرفنده طوردی.

عرب سو عسکرلرندن شمر نام کیمسه ضبط ایتدیکی سببلی اسمی شمر قند اولدی وصوڭره‌ده تحریف ایله سمرقند دییولدی.

سمرقند فتحی هجرتدن یوزنچی یللرده اولدیغندن « باقرغان » کتابنده اولان جنادل وخندق قصه‌لری اصلسز اولسه‌لر کرك.

سمرقند اونبرنچی عصر میلادیده سلجوقیلرده ایدی وآندن صوڭ ایرانلیلر ضبط ایتمشلردر. مشهور چنگیزخان بو یرلرنی میلادی ایله ١٢٢١ نچی ییل ضبط ایتدی، مسجد ومدرسه‌لرینی‌ده خراب ایلب یر ایله یکسان ایلدی. و١٣٦٩ نچی ییل آقساق تیمر پایتختی اولمشیدی.

بو کون سمرقند شهری یرلی وروسی دینلمش ایکی قسم‌گه آیرلمشدر. روسی کوچه‌لر آوروپاعرفنچه ایشلانوب، آغاچلر اوطورتلمشدر. عجایب باغچه‌لر، محکمه‌لر، دولت مکتبلری گوزل صورتده وجوده کتورلمشلردر.

١٨٩٧ نچی ییل اولان تحریر نفوس بوینچه سمرقندده ٥٤٩٠٠ ایر ایله خاتون جانی اولمشدر. یکرمی بیش کوچه اولوب آیلاناسی اون یدی چاقرومده یوز ایللی آلتی صاژین‌در. اوبلاستنوی پراۋلینیه، خزینه اداره‌سی، ایرلر پروگیمنازیه‌سی، قزلر گیمنازیه‌سی اوبلستصودی، دولت بانقه‌سی شعبه‌سی، ترانسپورت کانتورلری، عسکری صوبرانیه، تیاتر وغیرلر اوشبو قسمده‌در.

شهر کتبخانه‌سنده بر بیگ بیشیوز جلددن زیاده کتاب وار.

قاستیل کارولی اوچونچی گینریغ ایلچسینگ بیانینه کوره شول وقتده سمرقند شهرنده یوز ایللی بیڭ جان حسابی اولمشدر.

بوندن صوڭ آقساق تیمر بنالری حقنده معلومات یازسه‌م کرك.

احمدجان بیکتمروف

(تاشکند)

بنی چاقرتمش ایدی، ۹ نچی ایيولـده دفترلرگه یازوب تمام ایتدك.

اوچ نفر قزلری الك ایلك اشکاره صورتده اوچ مسلمان یکتینه طوی ایـله عقد نکاح ایدلنوب نکاحلری اوقولدی. دورتنچیسی آلتون پریسکه‌سنده باش مدیر اولان برهان افندی. دیڤاتوف اسمنده بر افندی‌گه ویرلدی. بونسی ایلك حالنده سیمون تالماچوف اسمنك بر دولتلی آدم قزی ایدی.

اوشبو یکی مسلمانلر اوشبو ایيول آینده مسلمان دفترینه یازلدقلری صوك شکرانه یوزندن زور بایرام ایتدیـلر. جمله‌سی ۱۲۰ دن زیاده جان ایمشلر. بونلرنك اوشبو یولده چکمش مشقتلری بیك کوب اولمشدر. رحمت‌الله، هبت‌الله اسمنده ایکی آدم مینیستر فرمانی ایـله نفی بلد ایدلمشلر ایدی.

◆◆ «قاپال» اویازنده قوغالی آولندن نعمتجان افندی یازه‌در: بوندن ۲۰ یل اول، قرغیزلرده آراقی ایچو عادتی یوق هم ایسرکلك چوقنو ایله بر درجه‌ده عیب صانالا ایدی، ئه حاضر آنلر چاقلی کوب اچوچی آزدر. الك اول سیمی قرغیزلری اچو حقنده روسلردن اوزدردیلر، حاضرنك بو حال سیمیر چینسکی قرغیزلرینه‌ده کیلوب یتدی. قرغیز قزاق یکتلری آره سنده اچوب اولـگان کشیلر دائم بولغالاب طورادر.»

◆◆ اومسکی‌دن عمران الـکاملی یازادر: «شهریمزده خدایغه شکر ایکی ابتدائی مکتب بولوب، بالالر اوقودن محروم توگللر. فقط شاکردلر جای کونی بوش یورگان شیکللی، چیتدن کیلوب وقتلی غنه سودا ایله طوروچی یگتلرده اوقورغه مسلمان غزته‌لری طابا آلمیلر، اوزلری وقتلی غنه ... غزته آلدره آلمیلر، شول سببلی شهریمزده بر مسلمان قرائتخانه‌سی بیك کرك ایدی. جای بویی تیك یاتقان شاکردلرگه ده شهرمزگه وقتلی کیلـگان آدملرگه‌ده کوڭل آچارلق بر اورن بولور ایدی. شهریمزده همتلی بایلر یوق توگل، انشاء الله بو اشنی‌ده وجودکه چغاررلر دیه امیدایته‌مز».

◆◆ زایسان شهرندن امام احمد زکی افندی یازادر: شهرمزده بیکچنتایوف ایله ابوالخانوف فاملیه سنده اوچ بر طوغمه برادرلر مسجد ایله مدرسه بنا ایتدیلر. سنتابرده هر ایکیسی تمام اولوب ایچلرینه کرله چکدر. مدرسه‌نك استقبالنی تأمین ایتمك ایچون اوزخانه مزگه جیولمش حمیتلو اسلام سوداگرلری ۲۷۸۵ صوم آقچه جیوب ویردیلر. ویروچیلر اوشبو کیمسه‌لردر: تحفت‌الله حاجی بیکچنتایوف تجارت خانه سی، یوسف حاجی ابوالخانوف تجارت خانه سی، سعدالله حاجی ابوالخانوف تجارت خانه‌سی، هر بری ٤٠٠ صومدن ۱۲۰۰ صوم. یوسف حاجی سیف‌الدین ۵۰۰ صوم. ابراهیم منافوف، خلیل‌الله یرزین هر بری ۲۰۰ صومدن ٤٠٠ صوم. سلیمجان بابایوف، تاشکندلی عبدالرسول عبدالرحمن اوغلی، تاشکندلی خواجه جان محی‌الدین خواجه اوغلی هر بری ۱۰۰ صومدن ۳۰۰ صوم. سلیمان جعفر اوغلی، عصمت‌الله اورمانوف، صفاحاجی نصیروف، ابراهیم پولاتوف، ولی بدرالدینوف هر بری ۵۰ صومدن ۲۵۰ صوم. بوندن قالغانلری ۲۵ صوم‌وآندن توباندر. الله تعالی جمله‌سندن رضا اولسون!

◆◆ «قارغالی» دن ولیدوف افندی یازادر: بزم آولمزده بیك یخشی عادتلر بار. مثلا: بر قضا سببلی اوت چیقسه خلقلر بتون کوچلرینی صرف ایدوب، شونی سوندرگه طریشه‌لر حتی جانلرینی قزغانمیلر. طوی بولسه آڭا هم اخلاص ایله یاردم ایته‌لر. حتی فقیر آدملرنك طویلری‌ده چیتلرنك یاردملری سببندن گوزل اوته‌در. برر آدم وفات اولسه تکفین وتجهیزی ایچون هم اخلاص ایله یاردم ایته‌لر. فقط بالا اوقوتو طوغروسنده بوندای مروتلری کورلمی. بتون خلـق سنتابر باشنـده بالالرینـی اوقوتورغه باشلادقلری حالده بزم قارغالی مکتبلرنك سنتابرده بالا بیك آز کورله‌در. ایکنچی بالالرینی اوقوتمقنك اولغان معلمنك اقتداری اولوب اولمادیغی حقنده دقت ایتمیلر. بالالرنك درجه‌سینی بیلورگه‌سبب، امتحان اولدیغی کبی شول امتحان معلمنك اوقوتوینك درجه‌سینی بیلدروچی بر اولچاو بولسه کرك. حالبوکه امتحان مجلسلرینه سیراك کیله‌لر. مکتبلرگه معلم قویمق خصوصنك‌ده اجتهاد ایتمیلر. اگرده بر حضرت: «بن اوزم اوقوتام معلم کرکمی» دیسه حضرتنك اوقوته آلمادیغنی بیله طوروب معلم قویارغه طرشمیلر. اگرده علم ایچون، قارغالی خلقی طویغه طریشقان کبی طریشسه‌لر ایدی، آولمزده‌بر نادان آدم قالماز ایدی. بزده بر عادت‌بار، بالالری آزراق اوقورغه یازارغه بیلسه، یارار ایندی ملا بولاسی توگل دیه طوقتاتالر، ایشته بو غایت فنا بر عادتدر.

◆◆ اومسکی‌دن بر صالدات یازه‌در: «صالداتده - مدرسه‌لرده اوناریل اوقوب کیلـگان شاگردلر روسچه اوقی ویازا بیلمادکلرندن، برایکی یل مکتب‌کورگان روس صالداتلرینه قللق قیلالر، ایتکلرینه قدر چیستارتالر، آنلردن الك قباحـت سوگشلر ایشته‌لر. بو تأسف توگلمی؟ ایچماسام شاگردلرگه عسکرلك مشقتلرن بر آز جیکلایتو قصدیله بولسون روسچه اوقوتولسه یاخشی بولماز ایدیمـی؟ مدرسه‌ده بزگه منطقلرده، باشقه ایسکی فنلر بیـك زور کورنسه‌لرده، دنیاغه چقغاچ ایکی اوچ آی روسچه اوقونك فائده‌سینی بیره‌آلمادیقلری کوریله‌در.»

خارجی خبرلر:

◆◆ استانبولده «یدی‌قله» محله‌سنده اوت چغوب یوزقدر یورت یانغان.

◆◆ آمریقاده «چیقاغو» شهری یاننك بر قوریه‌رسکی پویزد یولدن چغـوب واتیلوب، ۱۱ کشی قصلوب اولـگان و ۷ کشی یارالانغان.

◆◆ اورطه وشمالی یاپونیاده بیك شه‌ب یاغمورلر یاووب شهر وآوللرنی باصقان؛ بتون ضرر ۲۰ ملیون صوم قدردر. ۳۰۰ کشی صوغه آققان، مکدن‌آرتق یورت خراب بولغان، ۶۰ مڭ یورت صو اچنده قالغان، ۳۹ زور کوپر و ۲۰۸ میل تیمر یولی صو ایله خراب ایتلـوب یول یوقلقدن شهرلر آره‌لرنده یورو هم حرکت طوقتاغان. آزق بهالری ۳۰ پراسینـت کوتارلمشدر. بوندای طاشو ۶۰ یلدن‌بیرلی بولغانی یوق ایدی دیلر.

«خاقاداتی» شهرنده بیك قوتـلی پاژار بولوب شهرنڭ دورتدن اوچ‌الوشی یانوب بتکان، ۱۰ مڭ قدر یورت، انگلتره وروس قونسولخانه‌لری، پراواسلاونی میسیونیرلرنڭ یورت، چیرکاو، کتبخانه ومکتبلری‌ده یانوب بتکان. بو پاژاردن بتون ضرر ۳۰ ملیون صوملر.

◆◆ قطای‌نڭ جنوبنك «غانچژاو» ولایتنك خلق چوالا باشلاب حکومت محکمه‌ارینه اوت تورتوب یاندرغانلر. بعض مأمورلرنی اوترگانلر. بونلرنی طیار ایچون حکومت دورت پولق عسکر یبارمشدر.

◆◆ قازه‌بلانقغه هجوم ایتکان فاس قبیله‌لری فرانسوزلر ایله صلح یاصارغه تکلیف ایتکانلر، فرانسیه سر عسکری‌ده آنلرغه اوشبو کونلردوك اسیر بیرلـگز دیه‌مشدر. گویا فاسلیلر صلح قیلغان بولوب صوغشقه نغراق حاضرلنمکچی بولالر ایمش.

◆◆ فاس ساحلنده دیڭز بوینده عربلر جیولوب بر طوپ غراناتاسن طابوب اچنك نه بار ایکان‌دیه چوکچ هم طاشلر ایله واتا باشلاغانلر. بو صوغوغه غرانات آطیلوب کیتکانده، جیولغان عربلرنڭ ۶۰ دانه‌سن اوترگان، بیك کوبسن جراحتلاگان.

◆◆ آمریقا - ۱۸۹۸ نچی یلك آمریقا حکومتی اسپانیا ایله صوغشوب، اسپانیا قول آستنك غی فیلیپپین آطه‌لرن آلغان ایدی. بو آطه‌لر یاپونیا غه یاقن بولوب خلقی آمریقا حکومتینه دشماندر. آمریقا فیلیپپین‌گه عسکر ومأمورلر قویوغه، کرپسلر صالوغه، وشونده فلوت طوتوغه ۸۰۰ ملیون صوم آقچه صرف قیلسه ده بوڭا قدر فیلیپپین خلقی همان طنچلانمی؛ آمریقاغه بو آطه‌لر بیك راسخودلی بولسه لرده ره‌تلی داخود بیرمیلر؛ شول سببلی آمریقا موینینه یوکگنه بولوب طورالر. شول سببلی بعض آمریقا سیاسیونی بو اوطراولرنی طاشلاب‌چغو، یاکه باشقه بررحکومتکه صاتو کرك دیلر. آمریقانڭ حربیه مینیستری ده اوشبو فکرده ایکن. بعضیلری ایسه، حاضرگه بزنڭ قولمزده طوروب طورسون؛ اگر بررپادشاهلق ایله صوغشا باشلاساق، بو اوطراوارنی طاشلارمزده کیته‌رمز؛ آنلرنی صاقلاب ماتاشور حال یوق دیه‌لر. فیلیپپین آطه‌لرنده ایکی اوچ ملیون قدر مسلمانده باردر.

اداره دن:

ح. افندی‌گه: مقاله‌گز «قزان مخبری» غزته سنده باصیلدیغی سببلی «وقت‌غه» باصارغه لزم کورلمادی.

◆◆ خاربین شهرندن مسلمان بایلرندن شکایت ایدلنوب یازلمش مکتوب امضاسز اولدیغی ایچون تاشلاندی.

◆◆ استرخان گوبیرناسی خان اورداسنده ایرزاقای اسملی قزاق حقنده یازلمش مکتوبنی، اوشنداق «توز توبه» ڤولصنك حاجی علی ایشان حقنده یازلمش مکتوبنی حرف جیوچیلر تانی آلمادیلر، شول سببلی هر ایکیسی باصلمادی.

ناشرلری: محمد شاکر
ومحمد ذاکر رامییوفلر.
وقتلی محرری: رضاالدین فخرالدینوف

استروعانفنك پریتڤینی
برنچی نومر کرشان
خوش ایسلی ایننك

قوری وصو حالنده‌گی، خوش ایسلی کرشانلر، توریتسکی اصل گل مای وباشقه هرتورلی الك یاخشی خوشبویلر، ایسلی مایلر.

„پومشچ"

آپتیکرسکی ماغازیننده صاتیلادر.
طالچوکده، فروقتاوای لارلر قارشیده.

دیواری کالیندار

اورنبورغده «کریموف، حسینوف وشرکاسی» طرفندن **۱۹۰۸** نچی ییل کالینداری باصلوب چقدی. آرقاسنده زمانغه موافق فنی وادبی مقاله وعبرتلی وعظ نصیحتلر وار. کاردوننده اورنبورغده باشقردلر طرفندن طاشدن بنا ایدلمش وایلیکتریچیستوا ایله یاقتیله طورغان «کروان سرای» مسجدی‌نڭ رسمی‌وار. تورلی بویاوایله لیتوغرافیه ده نفیس اشلانگانلـکدن ایواچینه زینت ویره چکدر. دانه سی ۲۵ تین، پوچته مصرفی ایله ۳۰ تین. ۱۰ دانه‌سی پوچته ایلان ۲ صوم ۵۰ تین برابرینه هر طرفقه یباریلور. کچکنه فارماتی ۲۰ تین، پوچته مصرفی ایلان ۲۵ تین. اون دانه‌سی ۲ صوم برابرینه‌پوچته ایلان‌هر طرفقه‌یوللانور. صاتار ایچون آلغانلرغه اسکیدکه‌یاصالادر.

آدریس: Оренбургъ, Т-ву Каримовъ Хусаиновъ и К-о

И. Ф. ХОВРИНЪ ایلیا فیودوروویچ خوڤرین

شاکر ملوکف نومرولرینه قارشی، اوز یورتنده: سوداسی: مای، آلیف، کیندر، هرتورلی نیمر نرسه‌لر. صارتاڤی ولیستاڤای تیمرلر، چوبن، پیچ پریبورلری، ایمالیروڤنی پاصودا، قوری وایزلـگان بویاولر، مینیرالنی مایلر ایله اوز زاوودمزده اشلانگان هر تورلی قاناتلرغه زاقاز قبول ایته‌مز.

هر تورلی حشراتنی بترگه بردن بر چاره «آراغاتس» طاغندن کیترلـگان.
پاراشوق؛ مارقه‌سی آرسلان صورتی

چن پاراشوق، فیرما «تیر-پیترو سیانس»
بولی غارانتیه

براتیه تیر - پیتروسیانس فیرماسنده‌غنه یاخشیلغی ایله روسیه‌ده برنچی درجه‌ده بولوب، ویانه، پاریژ هم قافقاز ویستافقالرنده الڭ بیوك ناغرادلر آلمشدر.

تقلیددن صاقلانو ایچون، فقط **تیر - پیتروسیانس** فیرماسینقن‌غنه صورا‌وگزنی اوتنه‌مز. بارچه آپتیك وآپتیکرسکی ماغازینلرده ماتور قاروبکه‌لرده صاتیلادر. بهاسی ۱۵، ۳۰ و ۶۰ تینلکلر. غلاونی‌اسقلادی. М. Г. Гринвальдъ. Москва, Б. Харитон. п. д. Комарова
اسقلادی دخی اورنبورغده Николаевская Аптека. دبار.

قالینیچینقو افندی! مین گیما روی ایله مبتلی بولوب بوونلر سزلاو، باش آغرقی، آش سنگرماو هم بول تو تلووی ایله جفا چیگادر ایدم. دوقتورغه مراجعت قیلوب کوب دوالر استعمال قیلو بده شفا طابماغاچ ایندی حیاتمدن امید اوزمش ایدم. لکن اسپیرمین استعمال قیله باشلاغاچك باش آغرقم بتدی، بوڤونلرم سزلاوی یومشاردی هم سیرا کلاندی، راحت یوقلی باشلادم هم بولم عادتچه کیته باشلادی. شوننڭ ایچون سزلرگه تشکر اوقـوب خدادن اوزون عمر تلایمن. پوپ ع. او. ر. سکی. ۱۹۰۶ نچی‌سنه ۱۰ نچی آوغوست.

دیمیتری قانستانتینوڤیچ! مین بر نیچه سنه‌لردن بیرو صوخوتقا (آرقا سویاگی کیبو) آڤروڤی ایله جفا چیکما کده من. صوگغی ایکی - اوچ ییل اچنده اوڭ یاغیمه پارالیچ اولوب بوتون‌تنم حصوصیله آیاقلر توزگسز درجه‌ده چانچشما کده ایدیلر. کوبه‌ی دارولر استعمال قیلسامدا هیچ برسندن ذره قدر فائده کورمادم. اما اسپیـرمین‌نی ۵ فلاقون استعمال قیلغاچك تنمك چانچشولرم سیرا گایه هم یوووشاره باشلادی تونلری راحت یوقلی باشلادم **استارینین**. قورسکی‌ژ. د. استارینینا استانسه‌سی. اسپیرمین حقنده بوندن باشقه نیچه یوزلر تشکر خطلری قولمزده صاقلانه‌لر. هم کون بکون کیلوب طورالر. اسپیرمین حاضرلانه‌در قالنیچینقوا لابراتوریاسنده دوقتر «**تیلنیچین**» قاراوی ایله. لابراتوریانڭ مدیری «صاللاغـوب» آنڭ معینلری «**یازیقوف**» هم «**لیوین**» در. اسپیرمین‌نڭ فلاقونی **۲ صوم ۵۰ تیندن** صاتله‌در. چیتکا یبارگانده ۱ فلاقوندن ۳ که قدر ۵۰ تین پوچطه حقی آلنه‌دور.

اسپیرمین حقنده رساله‌چك ایستگان کشیلرگه بوش یباره‌در.

آدرس: مسقوا، پیتروفسکی بولڤار، № 202 یورت، دیمیتری قالینیچینقو.
Москва, Петровскій бул. № 202, Д. Калениченко.

اورنبورغ ایچون: نیوقالایفسکی آپتیك، ب. م. گیرشیویچ.

بو خبرنی اوزگز ایچون کیسوب آلووگزنی یاکه اسپیرمن ایله دوالانوغه محتاج کشیلرکه بیرووگزنی اوتنه‌مز.

شفا طابقان آڤرولرنڭ تشکر خطلرندن بعض برلری:

محترم قالینیچینقو افندی!

سزدن آلنمش حقیقة آب حیات دیه‌رلیك «اسپیرمین» نڭ فائده‌سینی بیاندن قلمم عاجزدر. قان آزلغینه مبتلا اولدیغم حالده‌باری بر فلاقون اسپیرمین استعمال قیلغاچك اوزمنی غایت یخشی حس قیله باشلادم. اولك بولغان باش آیلانو هم حالسزلیك برده بولماغان کبی بتدیلر. اوتنه‌من طاغی ۶ فلاقون اسپیرمین‌یبارو ونگزی تشکر ایتوچی سیزگی **سیمیونوف**. رومیندن. ۳ نچی آپریل ۱۹۰۶ نچی سنه.

د. قالیچینقو افندی! مین باش آغرقی، قاتارژیلودقا ایله هم جماعك‌سؤ استعمال قیلودن هم استمنادن حاصل بولغان نیرڤنی راستروستوا ایله مبتلا ایدم. لکن بر فلاقون اسپیرمین استعمال قیلغاچك آڤرولرم آزایب حالم یخشیردی. سزگه اخلاصا تشکر اوقوب دخی ۳ فلاکون یباروڤگزنی اوتنه‌من **ریتکیس**. پیتربورغ پیترغوفسکی شاصسه. ۲۲ نومر یورت ۱۴ نچی دیکابر ۱۹۰۶ نچی سنه.

حرمتلو دیمیتری قانستانتینوویچ! حاتونم ریڤماتیزم هم نیرڤنی رستروستواغه‌مبتلا بولمش‌ایدی. بر فلاقون اسپیرمین استعمال قیلغاچك آورولری بتوب‌اوزینه قوة کردی. هر ایکومز سزگه نیچوك تشکر ایتارگه‌ده بلمایمز. سز بیك کوب سرخاو بیچاره‌لرنڭ سلامتلانولرینه سبب بوله‌سز. برنچی پوچته ایلانوك ینه ۲ فلاقون اسپیرمین یباروڤگزی اوتنه‌من. ایرکوتسکی. ۵ نچی اوکتابر ۱۹۰۶ نچی سنه. **استریپتیلوف**.

آورولرغه!!

۷۲ یاشلك قارت فرانسوز دوقتوری پروفیسور براون بقار قارتلقدن قوتسزلنوب آورولرنی قاراو هم لیکسیه اوقودن طوقتالورغه مجبور بولغان ایدی؛ لـکن آنـڭ کوڭلنده، نیچك ایتوب بولسه‌ده اوزینه یاشلك اینیرگیه‌سن قایتارو فکری خدمت ایته ایدی. اول یاڭی اوترلـگان طازا یورت قویانینڭ اوتن آلوب طوزلی صوده اریتوب، باتیست آرقلی اوتکازوب شونی اوزینڭ‌تیریسی آستنده چانچوب کرتدی وشوندن حاللانه باشلادی. بونی تکرار ایتکاچ او لـگی کبی استودینتلرنی فزقدروب لیکسیه اوقی باشلادی. بوصوغه «اسپیرمین» دیلر. شوندن صوڭ دوقتورلر قرار بیردیلرکه اسپیرمین قارتلق، قان آزلغی، چاخوتکه، وباشقه زور آورولر سببلی کوچ بتکانده هم آرو یاکه آرتق جماع، آنانیزم، صوخوتقه، پارالیچ، ایرلرنڭ کوسزلـگی، یوراکنڭ بوزلووی سببلی ڤادانکه‌وساخارنی موچیوزنورینیه بولغانده، تننی زالاتوخادن طازارتقانـده، تمام بتمگان سیفلیس هم پاداغرا وقتنده نظیرسز درجه فائده‌لیدر. بن‌بیلمن‌که: هر کم بواسپیرمیننی تجربه قیلوب قارارده، آنڭ حاللانو هم آورولردن دوالانو ایچون بولغان فائدنسن تقدیر قیلاچقـدر. پروفیتسور دوقتور غوازه.